

POSTANOWIENIE

Dnia 10 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z wniosku A.S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.
o rentę socjalną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 kwietnia 2018 r.,
skargi wnioskodawcy o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 8 stycznia 2015 r., sygn. akt III AUa .../14,

- 1. odrzuca skargę,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w W.) na rzecz radcy prawnego A.C. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy w postępowaniu o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] . wyrokiem z dnia 8 stycznia 2015 r. oddalił apelację A.S. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 8 października 2013 r., mocą którego oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w W. z dnia 12 października 2012 r., odmawiającej wnioskodawcy prawa do renty socjalnej z uwagi na brak niezdolności do pracy.

W dniu 16 marca 2017 r. ubezpieczony, reprezentowany przez

profesjonalnego pełnomocnika, złożył skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego. Skargę oparto na podstawie naruszenia: - prawa materialnego, to jest art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 982) w związku z art. 12 ust. 1-3, art. 13 ust. 1-5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1383) przez ich niezastosowanie i przyjęcie, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy, podczas gdy stwierdzono u niego szereg schorzeń obniżających sprawność organizmu;

- prawa procesowego, to jest art. 285 § 1-3 k.p.c. w związku z art. 286 k.p.c. i art. 381 i art. 382 k.p.c. w związku z art. 217 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. i art. 378 § 1 k.p.c., przez nieprzeprowadzenie koniecznego postępowania dowodowego, zwłaszcza w sferze dowodów z opinii biegłych lekarzy oraz nieustosunkowanie się do zarzutów apelacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W myśl art. 424¹ § 1 k.p.c., w brzmieniu nadanym przez art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 155, poz. 1037), obowiązującym od 25 września 2010 r., można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W uzasadnieniu projektu ustawy zmieniającej podkreślono, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia przysługuje tylko od prawomocnych wyroków sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie oraz postanowień co do istoty sprawy kończących postępowanie, wydanych przez sąd drugiej instancji w postępowaniu nieprocesowym, w postępowaniu o uznanie i stwierdzenie wykonalności orzeczeń sądów państw obcych oraz w postępowaniu o uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem

polubownym za granicą. Od innych prawomocnych orzeczeń skarga nie przysługuje.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest nadzwyczajnym - a więc *ex definitione* - wyjątkowym środkiem zaskarżenia, przysługującym tylko wtedy, gdy łącznie spełnione są dwie przesłanki. Po pierwsze, przez wydanie zaskarżonego wyroku stronie została wyrządzona szkoda. Musi więc istnieć związek przyczynowy między wydaniem orzeczenia a powstaniem szkody, co strona wnosząca skargę powinna co najmniej uprawdopodobnić (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.). Drugą przesłanką wniesienia skargi jest brak możliwości zmiany lub uchylecia zaskarżonego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych (zarówno w chwili orzekania co do tej skargi, jak i w przeszłości). Przepis art. 424¹ § 1 k.p.c. wprowadza do Kodeksu postępowania cywilnego znane doktrynie pojęcie środków prawnych. Na ogół przyjmuje się, że pojęcie środków prawnych jest szersze od pojęcia środków zaskarżenia. Przez środki prawne należy więc rozumieć nie tylko zwyczajne środki zaskarżenia, czyli środki odwoławcze (apelację i zażalenie), inne środki zaskarżenia (w rozumieniu art. 363 § 1 k.p.c., określane również mianem szczególnych, jak np. sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym) oraz nadzwyczajne środki zaskarżenia (przede wszystkim skargę kasacyjną i skargę o wznowienie postępowania). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest dopuszczalna, gdy zmiana lub uchylene orzeczenia w drodze jednego z tak rozumianych środków prawnych nie była i nie jest możliwa, (co strona musi wykazać w treści skargi - art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.).

Zgodnie z art. 424⁸ § 2 k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia podlega odrzuceniu, jeżeli zmiana zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych była lub jest możliwa. Przepis ten stanowi podstawę odrzucenia skargi wniesionej mimo możliwości (aktualnej lub istniejącej w przeszłości) wzruszenia orzeczenia w drodze innych środków prawnych. Skuteczne wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest zatem niewątpliwie uzależnione od spełnienia istotnego warunku, polegającego na tym, że zmiana lub uchylene zaskarżonego

orzeczenia przez wniesienie przewidzianych prawem środków prawnych nie jest aktualnie możliwa, jak również taka możliwość nie istniała wcześniej od chwili wydania zaskarżonego orzeczenia. Nie sposób zatem aprobować tezy, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem miałyby przysługiwać od wszelkich wyroków, które uprawomocniły się w następstwie niewniesienia lub nieskutecznego wniesienia przez stronę zwyczajnego środka zaskarżenia (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 lipca 2007 r., SK 4/07, OTK-A 2007 nr 7, poz. 83 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 października 2008 r., V CNP 79/08, LEX nr 512973 i z dnia 9 grudnia 2008 r., I BU 4/08, OSNP 2010 nr 13-14, poz. 175).

Wniesiona w imieniu wnioskodawcy skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego, wydanego w sprawie o prawo do renty socjalnej, jest niedopuszczalna przede wszystkim z tej przyczyny, że możliwe i dopuszczalne było wniesienie od zaskarżonego wyroku skargi kasacyjnej. W tym kierunku zresztą została uruchomiona specjalna procedura, co też dostrzega wnoszący skargę.

Z tych przyczyn skarga jest dotknięta tzw. brakiem istotnym, konstrukcyjnym (art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.), nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych i podlega odrzuceniu *a limine*.

Zgodnie z art. 424⁸ § 2 k.p.c. skarga podlega odrzuceniu, jeżeli zmiana zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych była lub jest możliwa albo jeżeli nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c. Wyjątek ten dotyczy sytuacji, w której niezgodność ta wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. Wówczas skarga przysługuje również od prawomocnego wyroku kończącego postępowanie w sprawie wydanego przez sąd pierwszej lub drugiej instancji, jeżeli nawet strony nie skorzystały z przysługujących im środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych (por. K. Piasecki (w:) *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do artykułów 1-505*¹⁴, red. K. Piasecki, Warszawa 2006, s. 1572). Na wyjątkowość niezgodności wyroku z prawem ze względu na naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego, skarżący może powoływać się tylko o

tyle, o ile w naszym porządku prawnym powołana zasada istnieje i ma ona podstawowe znaczenie dla tego porządku. Powołując się na natomiast na naruszenie konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, niezbędne jest powołanie konkretnego przepisu Konstytucji, z którego zasada ta wynika, oraz sprecyzowanie sposobu jej naruszenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2006 r., V CNP 140/06, LEX nr 1050508).

Wyjątkowy wypadek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c., należy jednak skonkretyzować i uprawdopodobnić. Innymi słowy ocenę, czy wystąpił wyjątkowy wypadek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c., poprzedzić musi analiza okoliczności nieskorzystania przez stronę z przysługujących im środków prawnych. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2008 r., I CNP 21/08, LEX nr 786731). Nie ulega wątpliwości, że od zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego przysługiwała skarga kasacyjna, gdyż jest to sprawa z zakresu ubezpieczeń społecznych, w której wartość przedmiotu zaskarżenia zgodnie z art. 398² k.p.c. nie ma znaczenia.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 424⁸ § 1 k.p.c.).

kc